

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అరణ్యకాండే

॥ ఏకాదశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకాదశః సర్గః ॥

పంచాప్పరస్తీర్థస్య మాండకర్ణిమునేశ్చ కథా నానాశ్రమేషు విహృత్య
శ్రీరామప్రభృతీనాం సుతీక్షస్యాశ్రమే సమాగమనం తత్ర కించిత్ కాలం స్థిత్యా
మునేరాజ్ఞయాగస్త్యభ్రాతురగస్త్యస్య చాశ్రమయోర్గమనమగస్త్య ప్రభావస్య చ
వర్ణనం

అగ్రతః ప్రయయౌ రామః సీతా మధ్యే సుశోభనా |
పుష్కతస్తు ధనుష్పాణిర్లక్ష్మణోఽనుజగామ హా || 3.11.1 ||

తౌ పశ్యమానౌ వివిధాఞ్శౌలప్రస్థాన్ వనాని చ |
నదీశ్చ వివిధా రమ్యా జగ్ముతుః సహ సీతయా || 3.11.2 ||

సారసాంశ్చక్రవాకాంశ్చ నదీపులినచారిణః |
సరాంసి చ సపద్మాని యుతాని జలజైః ఖగైః || 3.11.3 ||

యూథబద్ధాంశ్చ పృషతాన్ మదోన్మత్తాన్ విషాణినః |
మహిషాంశ్చ వరాహాంశ్చ గజాంశ్చ ద్రుమవైరిణః || 3.11.4 ||

తే గత్వా దూరమధ్వానం లంబమానే దివాకరే |
దద్యుశుః సహితా రమ్యం తటాకం యోజనాయుతం || 3.11.5 ||

పద్మపుష్కరసంబాధం గజయూధైరలంకృతం |
సారస్వైర్హంసకాదంబైః సంకులం జలజాతిభిః || 3.11.6 ||

ప్రసన్నసలిలే రమ్యే తస్మిన్ సరసి శుశ్రువే |
గీతవాదిత్రనిర్హోషో న తు కశ్చన దృశ్యతే || 3.11.7 ||

తతః కౌతూహలాద్ రామో లక్ష్మణశ్చ మహారథః |
మునిం ధర్మభృతం నామ ప్రప్టుం సముపచక్రమే || 3.11.8 ||

ఇదమత్యద్భృతం శ్రుత్వా సర్వేషాం నో మహామునే |
కౌతూహలం మహజ్ఞాతం కిమిదం సాధు కథ్యతాం || 3.11.9 ||

తేనైవముక్తో ధర్మాత్మా రాఘవేణ మునిస్తదా |
ప్రభావం సరసః క్షిప్రమాఖ్యాతుముపచక్రమే || 3.11.10 ||

ఇదం పంచాప్సరో నామ తటాకం సార్వకాలికం |
నిర్మితం తపసా రామ మునినా మాండకర్ణినా || 3.11.11 ||

స హి తేపే తపస్తీవ్రం మాండకర్ణిర్మహామునిః |
దశవర్షసహస్రాణి వాయుభక్తో జలాశయే || 3.11.12 ||

తతః ప్రవ్యథితాః సర్వే దేవాః సాగ్నిపురోగమాః |
అబ్రువన్ వచనం సర్వే పరస్పరసమాగతాః || 3.11.13 ||

అస్మాకం కస్యచిత్ స్థానమేష ప్రార్థయతే మునిః |
ఇతి సంవిగ్నమనసః సర్వే తత్ర దివౌకసః || 3.11.14 ||

తతః కర్తుం తపోవిఘ్నం సర్వదేవైర్నియోజితాః |
ప్రధానాప్సరసః పంచ విద్యుచ్ఛలితవర్చసః || 3.11.15 ||

అప్సరోభిస్తతస్తాభిర్మునిర్ద్వష్టపరావరః |
నీతో మదనవశ్యత్వం దేవానాం కార్యసిద్ధయే || 3.11.16 ||

తాశ్చైవాప్సరసః పంచ మునేః పత్నీత్వమాగతాః |
తటాకే నిర్మితం తాసాం తస్మిన్నంతర్హితం గృహం || 3.11.17 ||

తత్రైవాప్సరసః పంచ నివసంతోఽ యథాసుఖం |
రమయంతి తపోయోగాన్మునిం యౌవనమాస్థితం || 3.11.18 ||

తాసాం సంక్రీడమానానామేష వాదిత్రనిఃస్వనః |
శ్రూయతే భూషణోన్మిశ్రో గీతశబ్దో మనోహరః || 3.11.19 ||

ఆశ్చర్యమితి తస్యైతద్ వచనం భావితాత్మనః |
రాఘవః ప్రతిజగ్రాహ సహ భ్రాత్రా మహాయశాః || 3.11.20 ||

ఏవం కథయమానః స దదర్శాశ్రమమండలం |
కుశచీరపరిక్షిప్తం బ్రాహ్మ్యో లక్ష్మ్యా సమావృతం || 3.11.21 ||

ప్రవిశ్య సహ వైదేహ్యో లక్ష్మణేన చ రాఘవః |
తదా తస్మిన్ స కాకుత్స్థః శ్రీమత్యాశ్రమమండలే || 3.11.22 ||

ఉషిత్యా స సుఖం తత్ర పూజ్యమానో మహర్షిభిః |
జగామ చాశ్రమాంస్తేషాం పర్యాయేణ తపస్వినాం || 3.11.23 ||

యేషాముషితవాన్ పూర్వం సకాశే స మహాస్త్రవిత్ |
క్వచిత్ పరిదశాన్ మాసానేకసంవత్సరం క్వచిత్ || 3.11.24 ||

క్వచిచ్ఛ చతురో మాసాన్ పంచ షట్ చ పరాన్ క్వచిత్ |
అపరత్రాధికాన్ మాసానధ్యర్థమధికం క్వచిత్ || 3.11.25 ||

త్రీన్ మాసానష్టమాసాంశ్చ రాఘవో న్యవసత్ సుఖం |
తత్ర సంవసతస్తస్య మునీనామాశ్రమేషు వై || 3.11.26 ||

రమతశ్చానుకూల్యేన యయుః సంవత్సరా దశ |
పరిస్పృత్య చ ధర్మజ్ఞో రాఘవః సహ సీతయా || 3.11.27 ||

సుతీక్ష్ణస్యాశ్రమపదం పునరేవాజగామ హా |
స తమాశ్రమమాగమ్య మునిభిః పరిపూజితః || 3.11.28 ||

తత్రాపి న్యవసద్ రామః కించిత్ కాలమరిందమః |
అథాశ్రమస్థో వినయాత్ కదాచిత్ తం మహామునిం || 3.11.29 ||

ఉపాసీనః స కాకుత్స్థః సుతీక్ష్ణమిదమబ్రవీత్ |
అస్మిన్నరణ్యే భగవన్నగస్త్యో మునిసత్తమః || 3.11.30 ||

వసతీతి మయా నిత్యం కథాః కథయతాం శ్రుతం |
న తు జానామి తం దేశం వనస్యాస్య మహత్తయా || 3.11.31 ||

కుత్రాశ్రమపదం రమ్యం మహార్షేస్తస్య ధీమతః |
ప్రసాదార్థం భగవతః సానుజః సహ సీతయా || 3.11.32 ||

అగస్త్యమభిగచ్ఛేయమభివాదయితుం మునిం |
మనోరథో మహానేష హృది సంపరివర్తతే || 3.11.33 ||

యదహం తం మునివరం శుశ్రూషేయమపి స్వయం |
ఇతి రామస్య స మునిః శ్రుత్వా ధర్మాత్మనో వచః || 3.11.34 ||

సుతీక్ష్ణః ప్రత్యువాచేదం ప్రీతో దశరథాత్మజం |
అహమప్యేతదేవ త్వాం వక్తుకామః సలక్ష్మణం || 3.11.35 ||

అగస్త్యమభిగచ్ఛేతి సీతయా సహ రాఘవ |
దిష్ట్యా త్విదానీమర్థేఽస్మిన్ స్వయమేవ బ్రవీషి మాం || 3.11.36 ||

అయమాఖ్యామి తే రామ యత్రాగస్త్యో మహామునిః |
యోజనాన్యాశ్రమాత్ తాత యాహి చత్వారి వై తతః |
దక్షిణేన మహాంఛీమానగస్త్య భ్రాతురాశ్రమః || 3.11.37 ||

స్థలీప్రాయవనోద్దేశే పిప్పలీవనశోభితే |
బహుపుష్పఫలే రమ్యే నానావిహగనాదితే || 3.11.38 ||

పద్మిన్యో వివిధాస్తత్ర ప్రసన్నసలిలాశయాః |
హంసకారండవాకీర్ణాశ్చక్రవాకోపశోభితాః || 3.11.39 ||

తత్రైకాం రజనీం వ్యుష్య ప్రభాతే రామ గమ్యతాం |
దక్షిణాం దిశమాస్థాయ వనఖండస్య పార్శ్వతః || 3.11.40 ||

తత్రాగస్త్యాశ్రమపదం గత్వా యోజనమంతరం |
రమణీయే వనోద్దేశే బహుపాదపశోభితే || 3.11.41 ||

రంస్యతే తత్ర వైదేహీ లక్ష్మణశ్చ త్వయా సహ |
స హి రమ్యో వనోద్దేశో బహుపాదపసంయుతః || 3.11.42 ||

యది బుద్ధిః కృతా ద్రష్టుమగస్త్యం తం మహామునిం |
అద్యైవ గమనే బుద్ధిం రోచయస్వ మహామతే || 3.11.43 ||

ఇతి రామో మునేః శ్రుత్వా సహ భ్రాత్రాభివాద్య చ |
ప్రతస్థేఽగస్త్యముద్దిశ్య సానుగః సహ సీతయా || 3.11.44 ||

పశ్యన్ వనాని చిత్రాణి పర్వతాంశ్చాభ్రసన్నిభాన్ |
సరాంసి సరితశ్చైవ పథి మార్గవశానుగాన్ || 3.11.45 ||

సుతీక్ష్ణేనోపదిష్టేన గత్వా తేన పథా సుఖం |
ఇదం పరమసంహృష్టో వాక్యం లక్ష్మణమబ్రవీత్ || 3.11.46 ||

ఏతదేవాశ్రమపదం నూనం తస్య మహాత్మనః |
అగస్త్యస్య మునేర్బ్రాతుర్ద్వయతే పుణ్యకర్మణః || 3.11.47 ||

యథా హీమే వనస్యాస్య జ్ఞాతాః పథి సహస్రశః |
సన్నతాః ఫలభారేణ పుష్పభారేణ చ ద్రుమాః || 3.11.48 ||

పిప్పలీనాం చ పక్వానాం వనాదస్మాదుపాగతః |
గంధోఽయం పవనోత్తిష్టః సహసా కటుకోదయః || 3.11.49 ||

తత్ర తత్ర చ దృశ్యంతే సంక్షిప్తాః కాష్ఠసంచయాః |
లూనాశ్చ పరిదృశ్యంతే దర్భా వైదూర్యవర్చసః || 3.11.50 ||

ఏతచ్ఛ వనమధ్యస్థం కృష్ణాభ్రశిఖరోపమం |
పావకస్యాశ్రమస్థస్య ధూమార్గం సంప్రదృశ్యతే || 3.11.51 ||

వివిక్తేషు చ తీర్థేషు కృతస్నానా ద్విజాతయః |
పుష్పోపహారం కుర్వంతి కుసుమైః స్వయమార్జితైః || 3.11.52 ||

తతః సుతీక్ష్ణవచనం యథా సౌమ్య మయా శ్రుతం |
అగస్త్యస్యాశ్రమో బ్రాతుర్నానమేష భవిష్యతి || 3.11.53 ||

నిగృహ్య తరసా మృత్యుం లోకానాం హితకామ్యయా |
యస్య భ్రాత్రా కృతేయం దిక్పరణ్యా పుణ్యకర్మణా || 3.11.54 ||

ఇహైకదా కిల క్రూరో వాతాపిరపి చేల్వలః |
భ్రాతరౌ సహితావాస్తాం బ్రాహ్మణఘ్నౌ మహాసురౌ || 3.11.55 ||

ధారయన్ బ్రాహ్మణం రూపమిల్వలః సంస్కృతం వదన్ |
ఆమంత్రయతి విప్రాన్ స శ్రాద్ధముద్ధిశ్య నిర్ఘ్నణః || 3.11.56 ||

భ్రాతరం సంస్కృతం కృత్వా తతస్తం మేషరూపిణం |
తాన్ ద్విజాన్ భోజయామాస శ్రాద్ధదృష్టేన కర్మణా || 3.11.57 ||

తతో భుక్తవతాం తేషాం విప్రాణామిల్వలోఽబ్రవీత్ |
వాతాపే నిష్కమస్వేతి స్వరేణ మహతా వదన్ || 3.11.58 ||

తతో భ్రాతుర్వచః శ్రుత్వా వాతాపిర్మేషవన్నదన్ |
భిత్త్వా భిత్త్వా శరీరాణి బ్రాహ్మణానాం వినిష్పతత్ || 3.11.59 ||

బ్రాహ్మణానాం సహస్రాణి తైరేవం కామరూపిభిః |
వినాశితాని సంహత్య నిత్యశః పిశితాశనైః || 3.11.60 ||

అగస్త్యేన తదా దేవైః ప్రార్థితేన మహర్షిణా |
అనుభూయ కిల శ్రాద్ధే భక్షితః స మహాసురః || 3.11.61 ||

తతః సంపన్నమిత్కుక్త్వా దత్త్వా హస్తేఽవనేజనం |
భ్రాతరం నిష్కమస్వేతి చేల్వలః సమభాషత || 3.11.62 ||

స తదా భాషమాణం తు భ్రాతరం విప్రఘాతినం |
అబ్రవీత్ ప్రహసన్ ధీమానగస్త్యో మునిసత్తమః || 3.11.63 ||

కుతో నిష్కమితుం శక్తిర్మయా జీర్ణస్య రక్షసః |
భ్రాతుస్తు మేషరూపస్య గతస్య యమసాదనం || 3.11.64 ||

అథ తస్య వచః శ్రుత్వా భ్రాతుర్నిధనసంశ్రితం |
ప్రథర్షయితుమారేభే మునిం క్రోధాన్నిశాచరః || 3.11.65 ||

సోఽభ్యద్రవద్ ద్విజేంద్రం తం మునినా దీప్తతేజసా |
చక్షుషానలకల్పేన నిర్దగ్ధో నిధనం గతః || 3.11.66 ||

తస్యాయమాశ్రమో భ్రాతుస్తటాకవనశోభితః |
విప్రానుకంపయా యేన కర్మేదం దుష్కరం కృతం || 3.11.67 ||

ఏవం కథయమానస్య తస్య సౌమిత్రిణా సహ |
రామస్యాస్తం గతః సూర్యః సంధ్యాకాలోఽభ్యవర్తత || 3.11.68 ||

ఉపాస్య పశ్చిమాం సంధ్యాం సహ భ్రాత్రా యథావిధి |
ప్రవివేశాశ్రమపదం తమృషిం చాభ్యవాదయత్ || 3.11.69 ||

సమ్యక్ప్రతిగృహీతస్తు మునినా తేన రాఘవః |
న్యవసత్ తాం నిశామేకాం ప్రాశ్య మూలఫలాని చ || 3.11.70 ||

తస్యాం రాత్ర్యాం వ్యతీతాయాముదితే రవిమండలే |
భ్రాతరం తమగస్త్యస్య ఆమంత్రయత రాఘవః || 3.11.71 ||

అభివాదయే త్వాం భగవన్ సుఖమస్మృషితో నిశాం |
ఆమంత్రయే త్వాం గచ్ఛామి గురుం తే ద్రష్టుమగ్రజం || 3.11.72 ||

గమ్యతామితి తేనోక్తో జగామ రఘునందనః |
యథోద్దిష్టేన మార్గేణ వనం తచ్ఛాపలోకయన్ || 3.11.73 ||

నీవారాన్ పనసాన్ సాలాన్ వంజలాంస్తినిశాంస్తథా |
చిరిబిల్వాన్ మధూకాంశ్చ బిల్వానథ చ తిందుకాన్ || 3.11.74 ||

పుష్పితాన్ పుష్పితాగ్రాభిర్లతాభిరుపశోభితాన్ |
దదర్శ రామః శతశస్త్ర కాంతారపాదపాన్ || 3.11.75 ||

హస్తిహస్తైర్విమృదితాన్ వానరైరుపశోభితాన్ |
మత్తైః శకునిసంఘైశ్చ శతశః ప్రతినాదితాన్ || 3.11.76 ||

తతోఽబ్రవీత్ సమీపస్థం రామో రాజీవలోచనః |
పృష్ఠతోఽనుగతం వీరం లక్ష్మణం లక్ష్మీవర్ధనం || 3.11.77 ||

స్నిగ్ధపత్రా యథా వృక్షా యథా క్షాంతా మృగద్విజాః |
ఆశ్రమో నాతిదూరస్థో మహర్షేర్భావితాత్మనః || 3.11.78 ||

అగస్త్య ఇతి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్మణా |
ఆశ్రమో దృశ్యతే తస్య పరిశ్రాంతశ్రమాపహః || 3.11.79 ||

ప్రాజ్యధూమాకులవనశ్చీరమాలాపరిష్కృతః |
ప్రశాంతమృగయూథశ్చ నానాశకునినాదితః || 3.11.80 ||

నిగృహ్య తరసా మృత్యుం లోకానాం హితకామ్యయా |
దక్షిణా దిక్ కృతా యేన శరణ్యా పుణ్యకర్మణా || 3.11.81 ||

తస్యేదమాశ్రమపదం ప్రభావాద్ యస్య రాక్షసైః |
దిగియం దక్షిణా త్రాసాద్ దృశ్యతే నోపభుజ్యతే || 3.11.82 ||

యదాప్రభృతి చాక్రాంతా దిగియం పుణ్యకర్మణా |
తదాప్రభృతి నిర్వైరాః ప్రశాంతా రజనీచరాః || 3.11.83 ||

నామ్నా చేయం భగవతో దక్షిణా దిక్పదక్షిణా |
ప్రథితా త్రిషు లోకేషు దుర్ధర్షా క్రూరకర్మభిః || 3.11.84 ||

మార్గం నిరోద్ధం సతతం భాస్కరస్యాచలోత్తమః |
సందేశం పాలయంస్తస్య వింధ్యశైలో న వర్ధతే || 3.11.85 ||

అయం దీర్ఘాయుషస్తస్య లోకే విశ్రుతకర్మణః |
అగస్త్యస్యాశ్రమః శ్రీమాన్ వినీతమృగసేవితః || 3.11.86 ||

ఏష లోకార్చితః సాధుర్హితే నిత్యం రతః సతాం |
అస్మానధిగతానేష శ్రేయసా యోజయిష్యతి || 3.11.87 ||

ఆరాధయిష్యామ్యత్రాహమగస్త్యం తం మహామునిం |
శేషం చ వనవాసస్య సౌమ్య వత్స్యామ్యహం ప్రభో || 3.11.88 ||

అత్ర దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
అగస్త్యం నియతాహారాః సతతం పర్యుపాసతే || 3.11.89 ||

నాత్ర జీవేన్మృషావాదీ క్రూరో వా యది వా శరః |
నృశంసః పాపవృత్తో వా మునిరేష తథావిధః || 3.11.90 ||

అత్ర దేవాశ్చ యక్షాశ్చ నాగాశ్చ పతగైః సహ |
వసంతి నియతాహారా ధర్మమారాధయిష్ణవః || 3.11.91 ||

అత్ర సిద్ధా మహాత్మానో విమానైః సూర్యసన్నిభైః |
త్యక్త్వా దేహాన్ నవైర్దేహైః స్వర్యాతాః పరమర్షయః || 3.11.92 ||

యక్షత్వమమరత్వం చ రాజ్యాని వివిధాని చ |
అత్ర దేవాః ప్రయచ్ఛంతి భూతైరారాధితాః శుభైః || 3.11.93 ||

ఆగతాః స్మాశ్రమపదం సౌమిత్రే ప్రవిశాగ్రతః |
నివేదయేహ మాం ప్రాప్తమృషయే సీతయా సహ || 3.11.94 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అరణ్యకాండే ఏకాదశః సర్గః ||